

MUST RADA

MUST

ANTONIO MANZINI

RADA

Itaalia keelest tõlkinud Cathy Laanela

*Teleda
Kujutöö*

Originaal:
Pista nera © Sellerio editore Palermo, 2013

Toimetanud Helen Leht
Kujundanud Mari Ainso
Korrektuuri lugenud Mari Laan

Tõlke autoriõigused: Cathy Laanela ja Toledo kirjastus, 2017
www.toledo.ee

ISBN 978-9949-9920-2-7 (trükis)
ISBN 978-9949-9920-3-4 (e-raamat)

Trükitud Greif OÜ trükikojas

Minu õele Laurale

Mäed ei hirmuta inimest, kes ise seal on sündinud.

– F. Schiller –

*Selles elus surra pole raske,
luua elu raskem võrratult.*

– V. Majakovski –

NELJAPÄEV

Suusatajad olid lahkunud ja päike, mis oli just loojunud sinakashallide mäetippude taha, mille kohal hõljusid mõned üksikud pilved, heitis lumele roosakaid varje. Kuu ootas taevast pimeduse saabumist, et siis kuni hommikuni orgu valgustama jääda.

Suusalifidid olid seiskunud ja mäe peal asuvates majades tuled kustutatud. Kuulda võis veel ainult lumesahade mootorimüra, kui need mööda mäenõlvu üles ja alla sõitsid, et kaljude ja metsade vahele rajatud suusaradadel lund siledaks lükata.

Järgmisel päeval algas nädalavahetus ja Champoluci suusakuurort pidi täituma puhkajatega, kes ootasid õhinal lumistest mäenõlvadest alla kihutamist. Lumesahad pidid tegema väga korralikku tööd.

Amedeo Gunellile oli antud kõige pikem suusarada, La Ostafa, mis oli kilomeeter pikk ja umbes kuuskümmend meetrit lai. See oli Champolucis kõige tähtsam rada, kus suusatreenerid algajaid õpetasid, kuid kus ka vilunud suusatajad kiirlaskumist harjutasid. See rada vajab kõige paremat hoolt, sest juba lõunaks olid suusatajad sealt lumekatte ära nühhkinud. Mitmes kohas oligi rada rikutud, kivid ja must maa paistsid eriti raja keskosas lume alt välja.

Amedeo oli oma tööd alustanud ülevalt mäe otsast. Ta oli lumesaha peal nüüd juba kolm kuud töötanud. See ei olnud raske, piisas roomikmasina juhtimispuldi tundmisest ja rahulikuks jäämisest. Viimane oli kõige tähtsam. Rahu, mitte kiirustada.

Amedeol olid kõrvaklapid peas ja ta kuulas iPodist Ligabue¹ hitte. Ta süütas kanepisuitsu, mille ta oli saanud oma ülemuselt ja parimalt sõbralt Luigi Bionazilt. Just tänu temale oligi Amedeol töökoht ja ta teenis tuhat eurot kuus. Ta kõrvalistmel vedeles plasku *grappa*'ga ja raadiosaatja. Ta oli väsitavateks töötundideks valmis.

Amedeo kraapis raja äärtest lume kokku ja puistas selle paljandunud kohtadele, frees hakkis selle peeneks ning sahk lükkas lume siledaks nagu piljardilaua. Amedeo oli osav, kuid talle ei meeldinud üksinda mäe peal olla. Sageli arvatakse, et mägedes sündinud inimesed armastavad üksindust ja elavad eemaletõmbunult. See ei olnud tōsi. Vähemalt Amedeo puhul ei olnud see nii. Temale meeldis seltskond, tuled, melu ja päikesetōusuni sõpradega lobiseda.

„Una vita da medianooooo,“ laulis Amedeo üksindustunde peletamiseks täiest kõrist kaasa, nii et lumesaha juhikabiini pleksiklaasist aknad värisesid. Kogu ta tähelepanu oli keskendunud kuuvalguses üha sinakamalt helendavale rajale. Oleks ta pilgu tõstnud, oleks ta ees avanevad hingematvalt kaunis vaade. Taevas sinatas kõrgemal nagu meri, mäetippude kohal aga helkis see punakas-

1 Luciano Ligabue (1960) – Itaalia laulja. (Siin ja edaspidi tõlkija märkused.)

oranžilt. Viimaste päikesekiirte valguses võis näha lillakalt helkivaid jääliustikke. Pilvede kõhualused olid tinahallid. Kõige kohal kõrgusid aukartustäratavalt Alpide tumedad mäetipud. Amedeo võttis lonksu *grappa*t ja heitis pilgu alla orgu. Tuledesäras tänavad ja tillukesed majad moodustasid nagu miniatuurse jõuluküla. Iga vööras oleks seda vaadet lummapaksuks pidanud, aga Amedeo silmis oli see lihtsalt üks igav, argipäevane panoraam.

„Certe notti la radio che passa Nil Jang sembra avere capito chi seiiii...“

Amedeo oli esimese järsu languse siledaks lükanud. Ta pööras masina ringi ja hakkas just järgmise rajalõigu poole sõitma, kui nägi enda ees musta rada². See oli kohutav. Jäätunud ja lumine püstloodis laskumine, mille lõppu ei olnud näha.

Vaid selline mees, kel oli aastatepikkune töökogemus ja kes juhtis lumesahka, nagu oleks see kolmerattaline jalgratas, sõandas üle nii järsu serpentiini sõita, et jõuda järgmisele rajale. Ja pealegi ei töödeldud sellist kohta lumesahkadega. See jäeti niisuguseks, nagu see oli. See oli liiga kitsas. Kui roomikud natuke üle raja ääre oleksid kaldunud, oleks masin üle katuse paiskunud ja juhile kõigi oma tonnidega peale vajunud. Musta rada silusid vaid suusatajad, kes sealt üksteise järel alla kihutasid. Ainult kord kuus käidi siit labidatega üle, seda siis, kui

2 must rada – suusaradade kaardil märgistatakse kõige järsemad rajad musta värviga.

olukord juba ohtlikuks muutus ja tekkinud jääkonarused tuli ilmingimata maha siluda. Vastasel juhul oleks jääkamakate peal palju põvelüigeseid ja meniskeid sodiks sõidetud.

Amedeo kõrvalistmel lelav raadiosaatja hakkas vilkuma. Keegi helistas talle. Ta võttis kõrvaklapid ära ja haaras saatja. „Amedeo kuuleb.“

Aparaat ragises, siis kostis turtsatuste vahel ta ülemuse Luigi hääl: „Amedeo, kus sa oled?“

„Ülemise musta raja juures.“

„Tänaseks aitab. Sõida alla ja lükka viimane löik enne linna siledaks. Üleval saan ise hakkama.“

„Aitäh, Luigi.“

„Kuule,“ lisas Luigi, „ära unusta, et alla linna lähed mööda otseteed.“

„Sa mõtled seda lühikest teelõiku?“

„Jah, seda, mis algab Crestis. Nii ei sõida sa üle selle raja, mille Berardo juba siledaks lükkas. Sõida mööda otseteed, said aru?“

„Sain. Aitäh!“

„Ära täna! Teed mulle enne õhtusööki ühe veini välja!“

Amedeo muigas: „No muidugi!“

Ta pani kõrvaklapid tagasi pähe, lükkas kõige madalama käigu sisse ja sõitis mäest alla.

„Balliamo un fandango... ooo,“ hakkas ta taas kaasa laulma.

Pilved olid ootamatult tihedaks läinud ja kuu nende varju kadunud. Mägedes oli see tavaline, et ilm muutus ühe hetkega. Amedeo teadis seda. Nädalavahetuseks ennustati väga koledat ilma.

Lumesaha võimsad tuled valgustasid suusarada ning kuuski ja lehiseid selle kõrval. Puude tumedate haraliste okste vahelt oli veel näha Champoluci väikelinna tule-
sid.

„Balliamo sul mondoooo.“

Selleks et alla linna jõuda ja seal raja viimane lõik siledaks lükata, sõitis Amedeo suusakooli ja lumesahkade parkla eest läbi.

Ta viskas kanepisuitsu koni aknast välja. Just sel hetkel pimestasid teda teise lumesaha tuled. Ta tõstis käe silme ette. Üks masin ronis vastassuunas mäest üles tema poole, jõudes talle aina lähemale. See oli Berardo, ta töökaaslane.

„Hull oled või? Pimestad mind niimoodi!“

„Hehee,“ kihistas too naerda nagu idiotot.

„Kuule, ülemise raja teeb Luigi ise ära. Mina sõidan alla linna ja lükkan viimase otsa siledaks.“

„Selge,“ vastas Berardo, kelle nina juba punetas. „Tuled õhtul Mario ja Michaeli juurde veini jooma?“

„Ikka, niikuinii pean Luigile välja tegema. Ma siis lähen!“ hõikas Amedeo.

„Sõida mööda Cresti teed, tegin ülemise raja juba korda!“

„Ära muretse, sõidan läbi Cresti. Varsti näeme!“

Berardo sõitis edasi. Amedeo aga, nagu talle oli öeldud, pööras Cresti poole. See oli tilluke mägiküla suusaradade kohal. Peaaegu kõik majad seisid tühjalt, välja arvatud üks puhkemaja ja paar villat, mis kuulusid genovalastele, kellele meeldis elada suusamägedes rohkem kui oma sünnilinnas. Sealt edasi läbi metsa pidi Amedeo

jõudma otseteele, mis viis 800 meetrit allpool asuvasse linna, kus tal tuli veel raja viimane ots siledaks lükata. Pärast seda võiski ta baaris istuda, sõprade seltsis veini juua ja purjus inglastega nalja visata. Amedeo sõitis läbi mägiküla, kus vilkus vaid mõni harv tuluke, ja jättis selle seljataha. Nüüd oli otsetee, mida lumesahad läbisõiduks kasutasid, ta ees selgesti nähtav.

„Ti brucerai, piccola stella senza cielo...“

Aeglaselt hakkas Amedeo mööda lumist rada alla laskuma. Suvel sai siit džiiptidega Cresti sõita. Saha katuse-
tuled valgustasid otseteed eredalt. Võimalus teelt välja sõita oli nullilähedane.

„Ti bruceraiiii...“

Kõik laabus. Saha pidurid pidasid vastu. Ainult juhi-
kabiin oli nii kaldus, nagu sõidaks ta Ameerika mägedel. See pakkus Amedeole isegi lõbu.

„Ti bruceraiii.“

Äkki pörkas frees millegi kõva vastu ja masin hüples oma metallroomikutel. Amedeo vaatas tagasi, et näha, millest ta oli üle sõitnud. Mõnest kaljunukist või külmunud künkast. Läbi tagaklaasi nägi ta saha katusetuledest valgustatud teerajal segitallatud lund.

Ta märkas kohe, et tee keskel oli midagi korrast ära.

Seal oli vähemalt paari meetri suurune tume laik.

Amedeo pidurdas.

Ta võttis iPodi klapid kõrvast, lülitas mootori välja ja läks vaatama.

Kõik oli vaikne.

Ta saapad vajasid läbi lume. Tee keskel oli plekk.

„Jumal küll, mis see on?“

Ta läks edasi. Lähemale jõudes märkas ta, et plekk tee keskel muutis värvi. Algul oli see must, siis aga lillakas. Vaikne tuul sahistas kuuselatvades ja keerutas mehe ümber sulgi üles.

Valgeid, tillukesti ja kergeid sulgi.

Kanasuled! Sõitsin kanale otsa!? mõtles Amedeo.

Ta astus läbi sügava lume edasi, vajudes igal sammul vähemalt kümne sentimeetri jagu lumme. Suled tõusid teelt väikeste keeristena lendu. Nüüd oli plekk pruun.

Kurat võtaks, kelle ma alla ajan? Mõne metslooma?

Aga kui see oleks loom olnud, oleks ta seda kindlasti märganud. Seitsme halogeenlambi valguses. Pealegi oleks metsloom mootorimüra kuuldes põgenenud.

Amedeo oleks sellele peaaegu saapaga peale astunud, enne kui ta lõpuks nägi, mis see oli: valge lumi oli segunenud punase verehoiguga. Loik oli tohutu suur ja kui ta just tervet kanalat ei olnud alla ajanud, oli verd ühe linnu kohta liiga palju.

Ta astus ümber verehoigu kohta, kus punane värv oli kõige kirkam, peaaegu läikis. Ta kummardus ja vaatas lähemalt.

Ja nägi.

Ta pani jooksu, et jõuda metsani. Aga ei, ta oksendas otse Cresti teele.

Kõne mobiilile nii hilisel tunnil tähendas mingit jama sama kindlalt nagu Equitalia³ tähitud kirigi. Politseiaseprefekt Rocco Schiavone, sündinud 1966. aastal, lebas

3 Equitalia – Itaalia ettevõtte, mis tegeleb maksude sissenõudmisega.

voodis ja uuris oma parema jala suure varba küünt. See oli mustaks läinud. Selles oli süüdi dokumendisahtel, mille D'Intino ühte passitaotluse ankeeti hüsteeriliselt taga otsides talle kogemata varbale oli kukutanud. *Dottor*⁴ Schiavone vihkas politseinik D'Intinot. Pärast eel-misel pärastlõunal juhtunud järjekordset äpardust oli Schiavone iseendale ja tervele Aosta linnale töotanud, et teeb kõik endast oleneva, et see tohman kuhugi Itaalia teise otsa kolkakomissariaati saata.

Aseprefekt sirutas käe Nokia poole, mis ikka veel he-lises. Ta heitis pilgu ekraanile. Kõne tuli jaoskonnast.

See tähendas kaheksanda astme jama. Võib-olla isegi üheksanda.

Rocco Schiavonel oli oma isiklik skaala kõikide nende jamade hindamiseks, mis elu talle iga päev vähimagi kaas-tundeta kinkis. Skaala algas kuuendalt astmelt. See hõl-mas koduste kohustustega seotud asjaajamisi: poes käi-mine, torulukksepad, korteri üür. Seitsmendale astmele jäid kaubanduskeskused, pank, postkontor, laboratoo-riumid, analüüside tulemused, arstid üldiselt, aga eel-kõige hambaarstid ning lõpuks õhtusöögid töökaaslaste või sugulaste seltsis, jumal tänatud, et viimased elasid Roomas. Kaheksandal astmel olid *in primis*⁵ avalikult kõne pidamine, seejärel tööalased bürokraatlikud asja-ajamised, teatrikülastused, uurimistulemuste edastamine prefektidele ja prokuröridele. Üheksandal olid suletud

4 *dottore* (nime ees *dottor*) – doktor, Itaalias kasutatakse seda pöör-dumist tihti endast kõrgemal seisva isiku puhul.

5 *in primis* (ld k) – eelkõige.

tubakapoed, baarid, kus ei müüdnud Algida jäätist, juhuslik kohtumine kellegagi, kes pikalt lobisema jääb, aga eelkõige valvekorrad politseinikega, kes ennast ei kasinud. Viimaseks oli tema skaalal kümnes aste, *non plus ultra*,⁶ kõigi ülejäänud jamade ema: kuritegu, mille ta ära pidi lahendama.

Ta toetus voodis küünarnukkidele ja vastas kõnele.

„Kes räägib?“ küsis ta.

„*Dottore*, Deruta siin.“

Politseiametnik Deruta. Sada kilo kasutatud kehamassi, mis võistles D’Intinoga jaoskonna esitola koha pärast.

„Mis sa tahad, Michele?“ urises aseprefekt.

„Meil on probleem. Champoluci suusamäel.“

„Kuskohas meil see probleem on?“

„Champolucis.“

„Kus see veel asub?“

Rocco Schiavone oli Roomast Cristoforo Colombo nimelisest politseijaoskonnast septembris Aostasse saadetud. Pärast esimest nelja kuud olid ainukesed kohad, mida ta Aosta linnas ja ümberkaudses provintsis tundis, tema enda kodu, politseijaoskond, kohtumaja ja üks restoran, kus käisid kunstiinimesed.

„Champoluc asub Val d’Aysis!“ vastas Deruta, kes hakkas juba enesevalitsust kaotama.

„Mis see tähendab? Mis see Val d’Ayas on?“

„Val d’Ayas, *dottore*, on org Verresi kohal. Champoluc on seal kõige kuulsam linn. Suusakuurort.“

„No ja siis?“

6 *non plus ultra* (ld k) – viimane piir.

„Vaadake, paar tundi tagasi leiti sealt laip.“

Laip.

Schiavone lasi oma käel koos mobiiltelefoniga madratsile langeda, sulges silmad, ja pressis läbi kokkusurutud hammaste: „Laip...“

Kümnes aste. See ei olnud ei midagi muud kui küm-nenda astme jama. Ja võib-olla isegi kümnenda astme jama kuubis.

„Kas te kuulete mind, *dottore*?“ kostis telefonist ragi-sev hääl.

Rocco tõstis mobiili taas kõrva juurde ja urises: „Kes mind sinna kohale sõidutab?“

„Teie valik. Kas mina või Pierron.“

„Igal juhul Italo Pierron!“ ütles aseprefekt ruttu.

Deruta vastas solvangule pika vaikusega.

„Deruta? Magama jäid või?“

„Ei, ma kuulen, *dottore*.“

„Ütle Pierronile, et ta tuleks BMW-ga.“

„Kas te ei arva, et mägedes on džiip parem?“

„Ei. BMW on mugavam, soojendusega, autoraadio töötab ja see meeldib mulle. Maasturitega sõidavad ainult metsapolitseid friigid.“

„Saadan siis Pierroni teile järele?“

„Ja ütle talle, et ta uksekella ei laseks.“

Rocco viskas mobiili voodile, sulges silmad ja lange-tas käe telefonile.

Ta kuulis Nora öösärgi sahinat, tundis tema keha-raskust madratsil, tajus tema huuli ja sooja hingeõhku oma kuklal. Siis tundis ta naise hambaid oma kõrva-les-tal. Mis tahes muus olukorras oleks see kindlasti teda

erutanud, aga praegu jättis Nora eelmäng mehe täielikult külmaks.

„Mis sul on?“ sosistas naine.

„Jaoskonnast helistati.“

„Mis on?“

Rocco tõusis ja istus naise poole vaatamata voodi äärelle. Ta hakkas aeglaselt sokke jalga tõmbama.

„Kas sa ei või sellest rääkida?“

„Ma ei taha. Tööasjad. Jäta mind rahule.“

Nora noogutas. Ta lükkas silmade ette langenud juuksesalgu kõrvale. „Kas sa pead ära minema?“

Nüüd pööras Rocco end ümber ja vaatas naisele otsa. „Mida ma siis sinu arust praegu teen?“

Nora lamas voodil ja oli käe pea alla toetanud, paljastades oma täiuslikult raseeritud kaenlaaluse. Valguse ja varjude mäng bordoopunasel satiinist öösärgil, mis naise keha kattis, tõstis esile selle pehmed kumerused. Naise piimvalget nägu raamisid pikad sirged kastanpruunid juuksed. Ta mustad silmad olid nagu äsja puult nopitud Puglia oliivid. Ta huuled olid kitsad, aga ta oskas neid huulepulgaga täidlasemaks muuta. See oli Nora, neljakümnendates eluaastates naise imeilus eksemplar.

„Muide, sa võiksid minu vastu kenam olla.“

„Ei võiks,“ vastas Rocco. „Ma ei saa. Kell on palju, pean mägedesse sõitma, õhtu sinuga on niikuinii untsus ja võib-olla hakkab lund ka veel sadama!“

Ta tõusis voodist, läks tugitooli juurde, istus ja hakkas kingi jalga panema. Rocco Schiavone kandis ainult Clarkse, sest ta ei tunnistanud ühtegi muud marki jalanaõusid. Nora jäi voodisse. Ta tundis end natuke rumalalt,

lebadest seal niimoodi meigituna ja satiini mähitult. Nagu kaetud laud ilma külalisteta. Ta tõusis. „Kahju. Valmis-tasin sulle õhtusöögiks rakletti“.

„Misašja?“ küsis aseprefekt kahtlustavalt.

„Kas sa pole seda kunagi sünnud? Raklett on tald-rikutäis sulatatud *fontina*-juustu, mida süüakse artišok-kide, oliivide ja salaamilõikudega.“

Rocco tõusis ja tõmbas ümmarguse kaelusega kamp-suni selga. „Selge. Kindlasti kergesti seeditav.“

„Kas me homme kohtume?“

„Kust mina tean, Nora! Ma ei tea ju isegi, kus ma homme olen.“

Ta väljus toast. Nora ronis mossitades voodist välja. Ta jõudis mehele välisukse juures järele ja sosistas talle kõrva: „Ootan sind.“

„Ega ma buss ei ole!“ ütles Rocco. Siis ta naeratas: „Nora, anna andeks, aga täna on vale päev. Sa oled era-kordselt kaunis naine. Kindlasti Aosta vaatamisväärsus number üks.“

„Peale Rooma-aegse võidukaare.“

„Mul isiklikult on Rooma-aegsetest kivikamakatest kõrini. Sinust mitte.“ Ta suudles naist rutakalt huulte ja sulges enda järel ukse.

Nora oleks tahtnud naerda. Selline oli Rocco Schia-vone. Võta või jäta. Ta heitis kiire pilgu pendliga kellale, mis esiku seinal rippus. Tal oli just niipalju aega, et he-listada Sofiale ja sõbranna kinno kutsuda. Ja pärast võib-olla pitsat süüa minna.

Trepikoja uksest väljudes tundis Rocco, kuidas jääne käsi tal kõri pigistas.

„Kuradi külm!“

Auto oli pargitud majast saja meetri kaugusele. Niipea kui ta astus kõnniteele, mida kattis valge märg lumi nagu glasuur, hakkasid ta jalad Clarkside sees külmetama. Läbilõikav tuul lõõtsus inimtühjadel tänavatel. Ta istus Volvosse ja lülitas kiiresti soojenduse sisse. Ta puhus oma kätele sooja hingeõhku. Vaid saja meetri peale olid need külmetama hakanud. „Kuradi külm!“ kordas ta nagu mantrat. Need sõnad kleepusid koos hingeauruga auto esiklaasile ja see läks uduseks. Ta käivitas diiselmootori, vajutas klaasisulatusnuppu ja naelutas pilgu sepistatud tänavalaternale, mis tuules kõikus. Selle valguskoonuses lendlesid lumehelbed pimeduse taustal nagu tähesadu.

„Lund sajab! Seda ma arvasin!“

Rocco lükkas tagurpidikäigu sisse ja sõitis Duvet'st minema.

Ta peatas auto oma kodu ees Piave tänaval, kus politseinik Pierroni BMW teda juba ootas, mootor surisemas. Rocco ronis sisse. Pierron oli auto salongi 23-kraadiseks küttnud ja Roccot valdas mõnus heaolutunne, nagu oleks keegi ta villase teki sisse mähkinud.

„Italo, ega sa uksekella ei helistanud?“

Pierron lükkas käigu sisse: „Nii loll ma ka ei ole, härra komissar.“

„Tubli. Aga sellest kohutavast harjumusest mind komissariks kutsuda pead sa nüüd lahti saama. Komissare pole enam olemas.“